

Междинна бърза оценка на риска от разпространение на Африканска чума по свинете в България за първото полугодие на 2025 г.

(актуализация на научно становище на ЦОРХВ от 12.07.2024 г.)

I. Въведение

Заболяването Африканска чума по свине се среща на всички континенти, с изключение на Антарктида. Последният епидемиологичен анализ на Европейския орган по безопасност на храните (ЕОБХ) показва, че броят на огнищата на Африканска чума по свинете (ASF) в Европейския съюз е намалял с 83% от 1 929 потвърдени огнища през 2023 г. до 333 през 2024 г. По-голямата част от тези огнища са възникнали в малки свинеферми, отглеждащи под 100 прасета. Наблюдава се ясна лятна сезонност при огнищата на ASF при домашни свине, като 51% от огнищата са докладвани между юли и септември. При дивите свине в някои страни (Унгария, Италия, Полша и Словакия) се наблюдава зимна сезонност, но в други страни не са наблюдават ясни тенденции. От началото на 2025 г. до 30 юни, 13 държави са съобщили за огнища на ASF при домашни свине (Босна и Херцеговина, Хърватия, Сърбия, Северна Македония, Гърция, Румъния, Молдова, Украйна, Латвия, Естония, Полша, Словакия и Италия). Засегнатите държави, които са уведомили за ASF при диви свине са 18 – изброените по-горе 13, които са уведомили за домашни свине, плюс **България, Чехия, Германия, Унгария и Литва, в които има само случаи на ASF при диви свине**. Швеция беше обявена със статут „свободна от заболяване“ от ASF през септември 2024 г., която по-рано беше съобщила за няколко случая на открити мъртви диви свине.

II. Разпространение на вируса на ASF

1. Разпространение на вируса на ASF през първото полугодие на 2025 г.¹ в Европа при домашни свине

През първото полугодие на 2025 г. е съобщено за 279 огнища при домашни свине в 13 държави, което е съвсем малко по-високо от миналогодишното първо шестмесечие на 2024 г. – 210 огнища в 12 държави в Европа. През 2024 г. **България**, Германия и Литва са съобщили за по едно огнище в държава. Докато през 2025 г. тези три държави до 30 юни 2025 г. не са съобщили за възникнало огнище на ASF при домашни свине, но Хърватия, Естония, Италия и Словакия са съобщили за констатирани огнища през 2025 г., а през 2024 г. не е имало през първото шестмесечие.

След първоначалното проникване на вируса на ASF в **Хърватия** през 2023 г., когато е наблюдаван бум на огнищата при домашни свине, през 2024 г. е съобщено само за 6 огнища (2 първични и 4 вторични огнища) констатирани във второто шестмесечие на 2024 г. и едно констатирано огнище през февруари 2025 г. В **Естония** вирусът на ASF се появява спорадично. След първоначалното му констатиране през юли 2015 г. (18 огнища), през 2016 г. са констатирани 6 огнища, през 2017 г. – 3, след което следва почти 4 годишно отсъствие на ASFv. През юли 2021 г. е потвърдено едно огнище, следващите 2 огнища са през 2023 г. Последното огнище е потвърдено на 30.06.2025 г. и тепърва предстои да разберем дали до края на 2025 г. ще бъдат констатирани други огнища. В **Италия** от началото на 2025 г. е

¹ Данните са взети от системата ADIS за периода 1 януари – 30 юни 2025 г.

съобщено само за едно огнище през януари, но наблюдаваната тенденция при констатираните огнища през 2024 г. показва, че по-голяма част от тях са възникнали през второто шестмесечие. В **Словакия**, след първоначалното проникване на вируса на ASF в популацията на домашните свине през 2019 г. се наблюдава плавно намаляване на констатираните огнища, като през 2023 г. не е потвърдено нито едно огнище, а през 2024 г. има само едно (през август). През май 2025 г. е съобщено за огнище в свинеферма, отглеждаща почти 20 000 свине с търговска цел.

За останалите държави, в които са констатирани огнища и през двете години – 2024 и 2025 г. през първото шестмесечие се наблюдава значителен спад в броя на огнищата (сх. 1). Изключение правят **Румъния**, където за първото полугодие на 2025 г. са потвърдени почти три пъти по-голям брой огнища (183 спрямо 70 през 2024 г.) и **Молдова**, където броят на огнищата е многократно по-висок в сравнение със същия период на 2024 г. (35 огнища през първото полугодие на 2025 г., спрямо 6 огнища през същия период на 2024 г.).

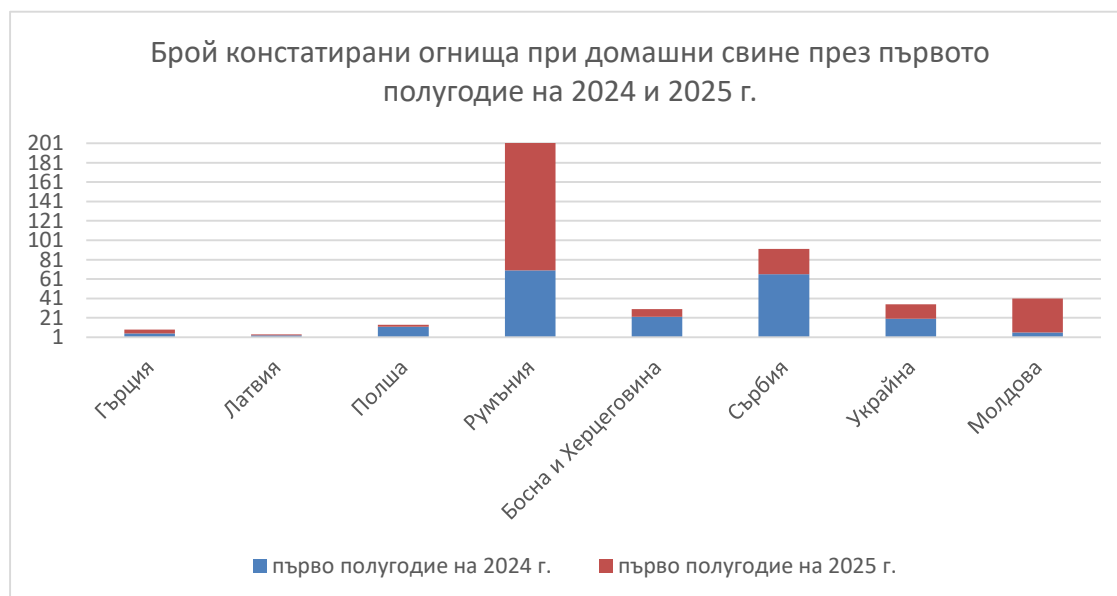

Схема 1: Огнища на ASF при домашни свине, констатирани през първото полугодие на 2024 и 2025 г. в Европа (данни ADIS)

2. Разпространение на вируса на ASF през първото полугодие на 2025 г.² в Европа при диви свине

През първото шестмесечие на 2025 г. броят на констатираните случаи в системата ADIS на територията на Европа е 7 145, което е почти два пъти повече от същия период на 2024 г. (3 906 случаи). Най-голям брой случаи са констатирани в Полша (2 454) и Германия (1 649) (сх. 2).

Случаите на положителни диви свине в **Полша** са се увеличили през зимните месеци. Наблюдава се повишение на положителните случаи от ноември 2024 г. до май 2025 г., като и през следващите месеци той остава сравнително висок (сх. 3). Засегнатите области в Полша са 14.

² Данните са взети от системата ADIS за периода 1 януари – 30 юни 2025 г.

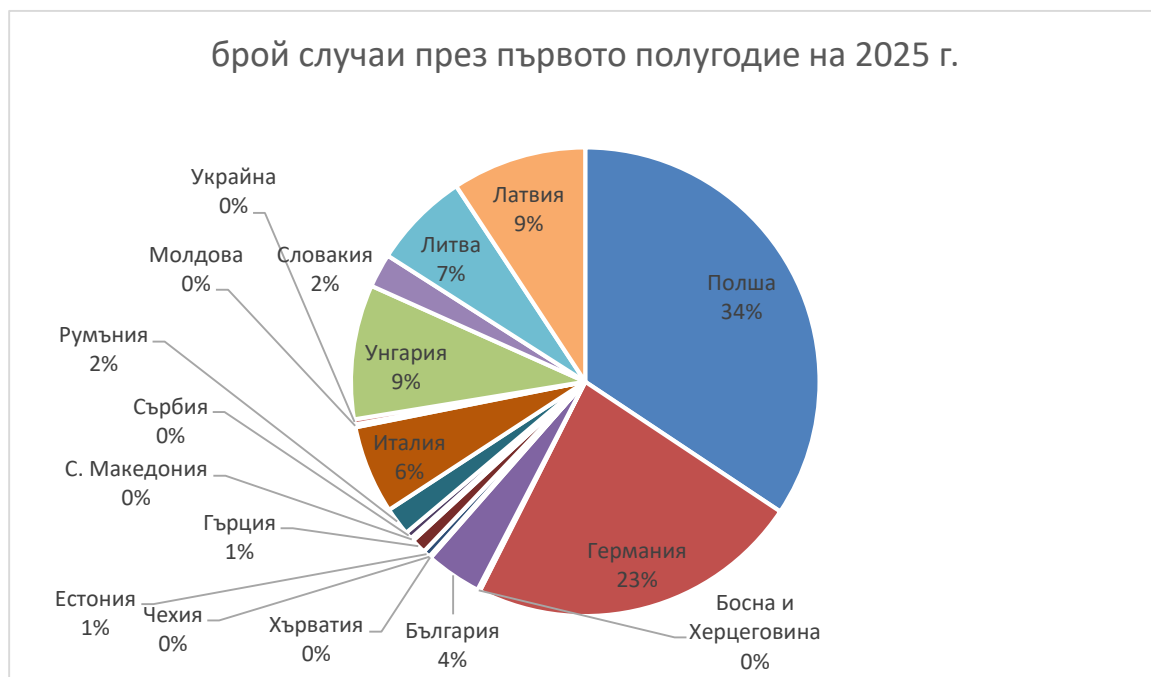

Схема 2: Констатирани случаи при диви свине през първото полугодие на 2025 г. в Европа (данни ADIS)

Схема 3: Потвърдени положителни случаи на ASF при диви свине в Полша за периода юни 2024 – юни 2025 г. (данни ADIS)

На 16 юни 2024 г. **Германия** съобщи за случай на ASF при дива свиня в Кирхундем, Западна Германия, като това е първият случай в провинция Северен Рейн-Вестфалия и е на приблизително 120 km северно от най-близкия засегнат район в Хесен, и на около 150 km от границата с Нидерландия и Белгия. Почти 60% от домашните свине в Германия се отглеждат в Долна Саксония и Северен Рейн-Вестфалия³, където са регистрираните случаи на ASF при диви свине. В Бранденбург през изминалата година са извършени интензивни търсения на

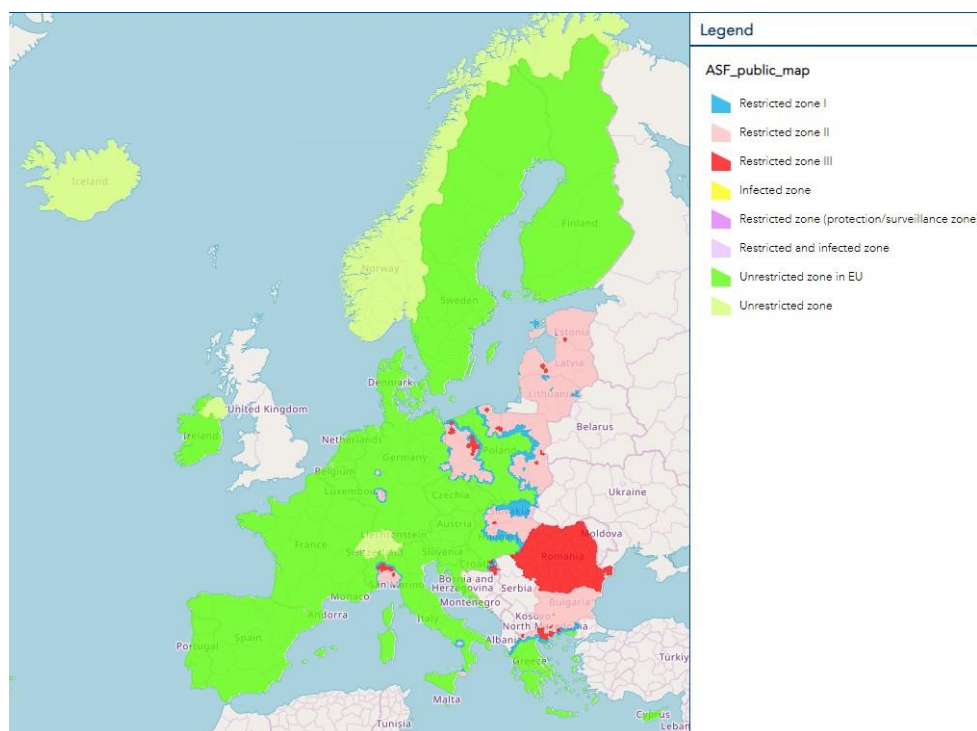
³ <https://www.giscloud.nrw.de/arcgis/apps/storymaps/stories/1391a24920d04deb9133a10000c45067>

трупове на диви свине, включително с кучета, хора и дронове. По време на претърсването са открити 43 трупа и са тествани 4 757 диви свине, които са били отрицателни за ASF. Изградена е масивна ограда, простираща се приблизително на 1 725 km, която минава в близост и по границите на Австрия, Чехия и Полша (African swine fever in Europe, 2025⁴).

През май 2025 г. в Калабрия, **Италия** е потвърдено за положителен случай на ASF в открити кости на дива свиня, като източникът на проникването на вируса остава неизвестен. Останалите засегнати региони са Емилия-Романя, Лигурия, Ломбардия, Пиемонт и Тоскана. През септември 2024 г. Европейската комисия призна Сардиния за свободна от ASF (генотип I). Първият доклад е през 1978 г., когато е идентифициран генотип I в Сардиния, а генотип II се появи през 2023 г. в континенталната част на Италия. В ограничителните зони II и III превантивните мерки включват заграждения, активен и пасивен надзор и, когато е възможно, отстраняване на възприемчивата популация. В ограничителните зони продължават да се прилага пасивен надзор, лов и залавяне на диви свине. В зоните, в които няма ограничения се извършва пасивен надзор и управление на дивите свине чрез лов.

В **Унгария и Латвия** от началото на годината до 30 юни 2025 г. е съобщено за 663 случая във всяка една от двете държави. В Унгария се наблюдават три основни клъстера – на север от Будапеща, в Шалготарян (и двата в близост до границата със Словакия) и третият около Дебрецен (в близост до румънската граница). През март и юни 2025 г. са потвърдени два случая на положителни диви свине в област Хевес. Вирусът на ASF все още се разпространява само в популацията на дивите свине. Констатираните огнища в Латвия са почти на цялата територия на страната.

На карта 1 са показани ограничителните зони по държави, които са определени от Европейското законодателство⁵.

Карта 1: Въведени ограничителни зони за заболяването ASF (данните са взети от <https://santegis.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=45cdd657542a437c84bfc9cf1846ae8c> и са към дата 4 август 2025 г.)

⁴ <https://www.gov.uk/government/collections/animal-diseases-international-monitoring>

⁵ Регламент за изпълнение (ЕС) 2023/594 на Комисията от 16 март 2023 година за определяне на специални мерки за контрол във връзка с африканската чума по свинете и за отмяна на Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/605 (ОБ L 79, 17.3.2023, p. 65-150)

3. Разпространение на вируса на ASF през първото полугодие на 2025 г.⁶ в света

През 2018 г. е получено първото потвърждение за вируса на ASF в китайската провинция Ляонин. До 2019 г. заболяването се разпространи в още осем провинции в Китай, както и в Хонконг и 10 държави, а именно: Монголия, Виетнам, Северна Корея, Камбоджа, Лаос, Филипините, Мианмар, Индонезия, Южна Корея и Източен Тимор. Вирусът на ASF продължи да се разпространява и в други държави в Азия и Тихоокеанския басейн: през 2020 г. в Индия и Папуа-Нова Гвинея; през 2021 г. в Малайзия и Бутан; през 2023 г. в Сингапур. Появата на вируса на ASF в тези страни се отрази драстично върху пазара на свинско месо. Във Виетнам и Филипините свинете са основният източник на месо, а свинското месо представлява над 70% от консумацията на месо във Виетнам.

Всяка от засегнатите държава прилага различни мерки за справянето с болестта. Например китайското Министерство на земеделието и селските райони е въвело пробен работен план за регионална превенция и контрол на ASF по свинете и други големи епидемии по животните, съгласно който страната е разделена на 5 региона. Движението на свине е ограничено само в рамките на региона. Във всеки регион са създадени зони, свободни от ASF, като само свине от свободните зони, разплодни свине и малки прасенца имат право да се движат извън съответните региони⁷. Във Виетнам със специално постановление от 05.06.2025 г. на правителството на Виетнам размерът на обезщетението за засегнати от ASF свине се е увеличил до 1.53 USD/kg⁸.

Опитите за производство на живи атенюирани ваксини за ASF все още продължават. През последните няколко години се правят опити за различни кандидати за ваксини срещу ASF, включително инактивирани ваксини, рекомбинантни субединични ваксини, векторни ваксини и щамове на живи атенюирани ваксини. Но до момента най-ефективни се оказват живите атенюирани ваксини (Choi S.A., 2025). Друго предизвикателство пред което са изправени фермерите и ветеринарните специалисти е правилното ваксиниране. От изключителна важност е планирането, екипът и здравословното състояние на животните. Ваксинирането на животно в неподходящо време или по неподходящ начин може да бъде равносилно на липсата на ваксинация изобщо. Лицата, извършващи ваксинация трябва да са обучени как се ваксинират животните и да могат да боравят правилно с техниката и самата ваксина. Критичен момент е самото съхранение на ваксините, като повечето от тях са термолабилни и чувствителни към светлина и всяко едно нарушаване в температурата и/или светлината може да намали ефикасността ѝ. Преди самото поставяне на ваксина е необходимо те да бъдат затоплени на стайна температура, което също е от значение не само за ефикасността на ваксината, но и за комфорта и здравето на животните.

Към момента все още няма одобрена ваксина, която да се прилага на територията на Европа. На 92-та среща на WОAH⁹ проведена през май 2025 г. в Париж, Франция е приет стандарт за ваксина срещу ASF. Този стандарт има за цел да предостави на производителите минимални стандарти за безопасни и ефективни ваксини. Той подчертава необходимостта ваксините да бъдат ефективни за намаляване на тежестта на заболяването, ограничаване на предаването на вируса и осигуряване на имунитет на животното, като по този начин се намаляват производствените загуби, дължащи се на ASF. Те трябва да бъдат доказано безопасни преди употреба, което означава, че не причиняват трайни или тежки клинични

⁶ Данните са взети от системата ADIS за периода 1 януари – 30 юни 2025 г.

⁷ Работен план за регионална превенция и контрол на ASF по свинете и други големи епидемии по животните, Министерство на земеделието и селските райони в Китай, 16.04.2021 г. https://www.moa.gov.cn/govpublic/xmsyj/202104/t20210421_6366333.htm

⁸ <https://vanban.chinhphu.vn/?pageid=27160&docid=213836>

⁹ Световна организация за здраве на животните

признаци, не увреждат околната среда или не съдържат диви вируси на ASF или други вредни агенти. И накрая, те трябва да съответстват на циркулиращия генотип на ASF в района на ваксинация, за да се гарантира ефективност и да се ограничи рискът от комбиниране на два различни щама, което ще доведе до реасортация и по-трудно контролиране на щамата.

На карта 2 е отразена епизоотичната ситуация на ASF в света.

Карта 2: Световно разпространение на ASF (източник: Россельхознадзор, Федерална служба по ветеринарен и фотосанитарен надзор в Русия към 02.07.2025 г.)

4. Разпространение на вируса на ASF през първото шестмесечие на 2025 г. в България

4.1. Разпространение при домашните свине

В периода 01.01. – 30.06.2025 г. не са констатирани огнища на ASF при домашни свине. През 2024 г. е обявено само едно огнище през март, като са засегнати 11 домашни свине в обл. Пловдив.

4.2. Разпространение при диви свине

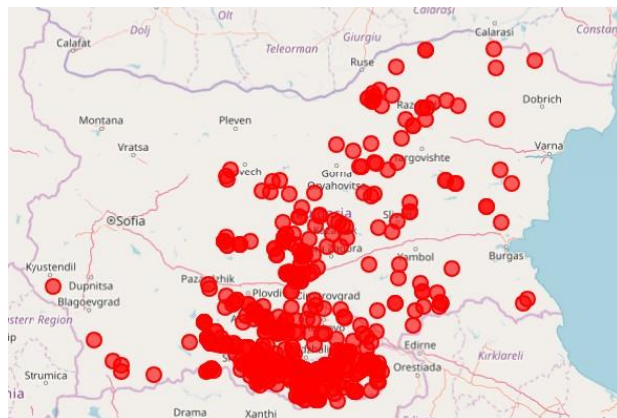
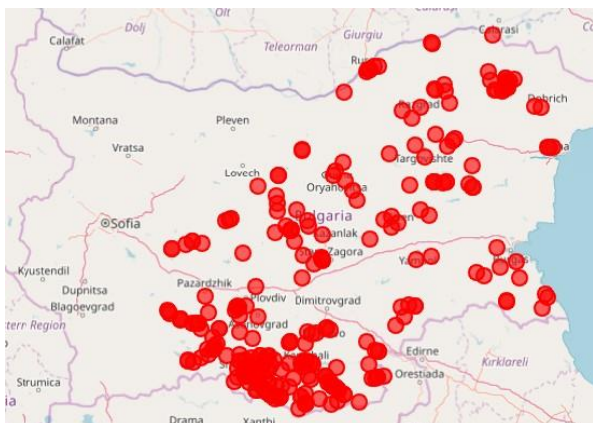
В системата ADIS за споменатия период, България е уведомила за 276 положителни за ASF диви свине (карта 3, вляво). В информационната система „Модул Лов“ на БАБХ фигурират 204 положителни проби, от 2 346 изследвани проби, което е приблизително 9%. От тях има допълнителни данни само за 9 проби. Три от тях са дали и положителен резултат за антитела, две отрицателни и за четири не е имало възможност да се установи, тъй като пробите са от тръбна кост на намерени мъртви диви свине в различна фаза на разлагане. Останалите 6 проби са изолирани от кръв, като една от тях освен от кръв е изолирана и от орган.

Amber Green White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136

<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

тел. 02/4273056

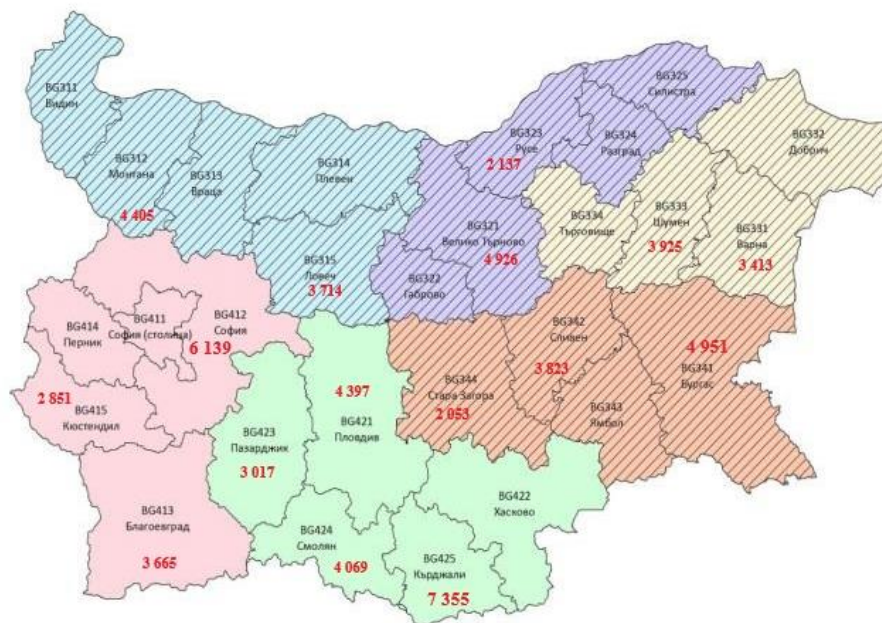
Карта 3: Случаи на констатирани положителни диви свине в България за първото шестмесечие на 2025 г. (вляво) и 2024 г. (вдясно) (данни ADIS)

За същия период през 2024 г. в България са констатирани 451 случая (по данни в ADIS), което е почти два пъти по-голям брой. Както е видно на карта 3 констатираните случаи и през двете години, независимо от броя им са ситуирани идентично. Най-силно засегната остава Южна България с областите Кърджали, Пловдив и Хасково.

По данни, предоставени от Изпълнителна агенция по горите, действителният брой на дивите свине по области в страната към 20.06.2025 г. възлиза на 64 840. В Регионална дирекция по горите (РДГ) Кърджали са преброени най-голям брой диви свине (карта 4). В нея попадат ДГС¹⁰ Ивайловград, ДГС Свиленград, ДГС Момчилград, ДГС Крумовград, ДГС Хасково, ДГС Маджарово, ДГС Ардино, ДГС Кирково, ДЛС¹¹ Женда, ДЛС Тополовград. Следва РДГ София на чиято територия не са откривани положителни диви свине (карта 3, 4). На карта 3 с констатираните положителни диви свине (положителни за антитела или заболяване) за първото шестмесечие на 2025 г. ясно се откроява, че заболяването не се наблюдава в Северозападен и Югозападен район на България. Необходимо е да се събере повече информация на какво може да се дължи това явление.

¹⁰ ДГС – Държавно горско стопанство

¹¹ ДЛС – Държавно ловно стопанство

Карта 4: Брой диви свине по области (данни Изпълнителна агенция по горите, към 20.06.2025 г.)

5. Заключение

Въздействието на ASF върху отрасъл свиневъдство се отразява пряко върху популацията на свинете (домашни и диви), но и в социално-икономически аспект. На Балканския полуостров домашните свине са традиционно отглеждани и основен поминък за хората, живеещи извън градовете. С въведените регулации в страните членки на ЕС, които са част от справянето със заболяването голяма част от т. нар. „задни дворове“ преустановиха тази практика. На преден план останаха семейните ферми и в по-голяма част индустриалните ферми, отглеждащи свине с търговска цел, които трябва да спазват високи нива на биосигурност, за да предотвратят проникването на вируса в тях. Спазването на високи нива на биосигурност, независимо от размера на стопанството, остава една от превантивните мерки за недопускането на проникването на вируса на ASF във фермата.

От изминалото шестмесечие на 2025 г. могат да се направят следните заключения:

- наблюдава се почти идентичен брой огнища при домашни свине в Европа през първото шестмесечие на 2025 и 2024 г.;
- през първото шестмесечие на 2025 г. са констатирани два пъти повече случаи при диви свине в Европа в сравнение със същия период през 2024 г.;
- констатираните положителни случаи на диви свине в България са предимно в източната половина на страната;
- някои природни явления (напр. горски пожари) могат да предизвикат придвижване на диви свине от една област в друга, с което да допринесат за разпространение на вируса;
- в България се наблюдава спад в огнищата при домашни свине. За първото шестмесечие на 2025 г. няма възникнали огнища при домашни свине, а през миналата година е констатирано само едно огнище;
- запазвайки тенденцията за отсъствието или единичните потвърдени огнища при домашни свине в България и относително високия процент на положителни случаи

на ASF при диви свине в България (по-голяма част от тях за наличието на антитела), рискът от проникване на вируса сред домашните свине се **определя като НИСКО ниво (рядко, но може да възникне) към СРЕДНО ниво (възниква регулярно)**;

- все още няма налична одобрена ваксина за ASF на територията на Европа.

6. Препоръки

- да се направят постъпки за промяна в нормативната база в насока наличието на антитела за заболяването ASF да не се считат за положителни случаи на заболяването, което ще доведе до промяна в ограничителните зони в България, съответно и до отпадане на част от ограниченията при износ;
- необходимо е усилията за контрол на заболяването да продължат, за да не се допусне навлизане на вируса в свиневъдните стопанства;
- препоръчва се всички пътници да не носят, купуват, поръчват по интернет или да изпращат продукти от свинско месо – например прясно или замразено месо, сушени меса, колбаси, салами или пастет – от засегнатите части от Европа и други засегнати страни;
- граничният ветеринарномедицински контрол на багажа на пътниците следва да остане стриктен и да се изземват подобни продукти;
- да се спазва забраната за хранене на свине с кухненски отпадъци, хранителни отпадъци от кетъринг или продукти от свинско месо;
- фермерите, отглеждащи свине, следва да спазват мерките за биосигурност; Всички свиневъди, независимо дали са стопанства с търговска цел или не, трябва да останат бдителни и да се уверят, че посетителите или сезонните работници не са имали скорошен контакт със свине, свински продукти, помещения за свине, диви свине (включително ловни) или оборудване, свързано с такива дейности в засегнати региони в България, Европа или други засегнати части на света. Както при всяка система от мерки за биосигурност, тези мерки са толкова ефективни, колкото и хората, които ги прилагат, така че трябва да се осигури регулярно подходящо обучение.
- гражданите да сигнализират за открити болни и/или мъртви диви свине.

Източници:

Choi, S.A.; Kim, Y.; Lee, S.J.; Moon, S.C.; Ahn, K.S.; Zheng, X.; Kim, D.S.; Lee, S.Y.; Shin, S.P.; Tark, D.; et al. African Swine Fever Vaccine Candidate ASFV-G-ΔI177L/ΔLVR Protects Against Homologous Virulent Challenge and Exhibits Long-Term Maintenance of Antibodies. *Animals* 2025, 15, 473. <https://doi.org/10.3390/ani15040473>

<https://www.pigprogress.net/>

<https://www.woah.org/en/article/african-swine-fever-woah-vaccine-standard-adopted/>

<https://www.gov.uk/government/collections/animal-diseases-international-monitoring>

<https://webgate.ec.europa.eu/>

<https://fsvps.gov.ru/jepizooticheskaja-situacija/iac/>

Национално ловно-рибарско сдружение „Съюз на ловците и риболовците в България“,

☐ Amber ☐ Green ☒ White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136

<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

тел. 02/4273056

<https://www.slrб.bg/>

Изпълнителна агенция по горите, <https://www.iag.bg/>

Модул „Лов“, <https://hunt.bfsa.bg/>

Други научни становища и актуална информация от областта на здравето, хуманното отношение и благосъстоянието на животните, антимикробната резистентност, африканка чума по свинете, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига:

<https://corhv.government.bg/>

<https://corhv.government.bg/?cat=27>

<https://corhv.government.bg/?cat=71>

[Междинна бърза оценка на риска от разпространение на АЧС в България за второто полугодие на 2023 г.](#)

[Междинна бърза оценка на риска от разпространение на АЧС в България за първото полугодие на 2024 г.](#)

ИЗГОТВИЛ:

Зооинж. д-р Надежда Луканова, онс,

Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОРХВ

08.08.2025 г.

☐ Amber

☐ Green

☒ White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136

<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

тел. 02/4273056